

טעות בספירת העומר, בברכה ובכוונה

1 ברכות יב, א

נקיט כסא דשכרא בידיה וקסבר דחמרא הוא פתח ובריך אדעתא דחמרא וסיים בדשכרא (פתח אדעתא דחמרא כדי לסיים בפה"ג וכשהגיע למלך העולם נזכר שהוא שכר וסיים שהכל, רש"י) מאי, בתר עיקר ברכה אזלינן (ועיקר ברכה אדעתא דיין נאמרה והוי כמו שסיים ביין ואין ברכת היין מוציאה ידי ברכת שכר שאין השכר מן הגפן, רש"י) או בתר חתימה אזלינן.

2 רי"ף שם (ו, א)

ולא איפשיטא, ולקולא עבדינן, ולא מהדרינן ליה, דספיקא דרבנן לקולא.

3 המאור שם

שמצאנו כתוב בהלכות ... דנקט כסא דשכרא ... פתח בדשכרא וסיים בדחמרא מאי, ולא איפשיטא ולקולא עבדינן. וזה שיבוש הוא, דפתח בדשכרא וסיים בדחמרא לא איבעיא לן מעולם דהא פשיטא היא, דאי כסא דשכרא הוא דנקט בידיה לא יצא ... דעד כאן לא איבעיא לן אלא בטועה בפתיחה, אבל בחתימה ליכא ספיקא דודאי לא יצא.

4 השגת הראב"ד שם

והגרסא המיושבת בהלכות הרב ז"ל כך היא, אי נמי היכא דנקט כסא דשכרא, פתח בדשכרא וסיים בדחמרא לא יצא, אלא פתח בדחמרא וסיים בדשכרא מאי, ולא איפשיטא ולקולא עבדינן.

5 רמב"ם הלכות ברכות פרק ח

יא לקח כוס של שכר בידו והתחיל הברכה על מנת לומר שהכל וטעה ואמר בורא פרי הגפן אין מחזירין אותו. וכן אם היו לפניו פירות הארץ והתחיל הברכה על מנת לומר בורא פרי האדמה וטעה ואמר בורא פרי העץ אין מחזירין אותו. וכן אם היה לפניו תבשיל של דגן ופתח על מנת לומר בורא מיני מזונות וטעה ואמר המוציא יצא מפני שבשעה שהזכיר את השם והמלכות שהן עיקר הברכה לא נתכוון אלא לברכה הראויה לאותו המין, והואיל ולא היה בעיקר הברכה טעות אף על פי שטעה בסופה יצא ואין מחזירין אותו.

6 השגת הראב"ד שם

כל מה שכתב באלו הענינים הכל הבל, שאין הולכין אלא אחר הפירוש שהוציא בפיו.

7 פאר הדור סי' כה, א (שאלת חכמי לוניל)

יורנו רבינו ואם שכר שעורים איך יצא ומרנא ורבנא אלפס ז"ל הולך ע"ז הדרך וחתרנו להוציא להיבשה ולא יכלנו.

8 כסף משנה הל' ק"ש פ"א ה"ח

ודע שעל מה שכתב רבינו פ"ח מהלכות ברכות כתב הראב"ד ז"ל כל מה שכתב באלו הענינים הכל הבל שאין הולכים אלא על הפירוש שהוציא בפיו עכ"ל. דעתו ז"ל שאין הברכה תלויה בכוונה אלא הכל תלוי במה שמוציא מפיו ... דפשיטא דדברים שבלב אינן דברים ... וראיתי שאלה אחת ששאלו חכמי לוניל לרבינו על זה הלשון והיא בעיני קשה עד מאד ... ולכן אני אומר כי השאלה הזו גם תשובתה דבריהם סתומים וחתומים, מ"מ לענין דברי רבינו בחיבור נ"ל שמה שכתבתי הוא דבר נכון.

9 שוע"ר סימן קפה

ג לא יברך אדם ברכת המזון בלבו ואם בירך יצא והוא שהוציא בשפתיו אלא שבירך בלחש כל כך עד שלא השמיע לאזנו אלא בירך בלבו אבל אם לא הוציא בשפתיו כלל אלא הרהר

בלבו לבד לא יצא שהרהור אינו כדיבור ... וי"א שכל הברכות אפי' ברכת המזון יוצא אדם ידי חובתו בהרהור בדיעבד ואינן דומות לק"ש שנאמר בה ודברת במ והרהור אינו כדיבור אבל בברכת המזון לא נאמר ודברת אלא וברכת והמברך בלבו ג"כ שם ברכה עליה והעיקר כסברא הראשונה ומכל מקום בשאר ברכות שהן מדברי סופרים יש לסמוך על זה בשעת הדחק ולצורך גדול.

10 שו"ע סימן רט

א לקח כוס של שכר או של מים ופתח ואמר ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם על דעת לומר שהכל וטעה ואמר בפה"ג אין מחזירין אותו מפני שבשעה שהזכיר שם ומלכות שהם עיקר הברכה לא נתכוין אלא לברכה הראויה לאותו המין. ויש אומרים שאם לקח כוס שכר או מים וסבור שהוא של יין ופתח ברוך אתה ה' אלהינו מלך העולם על דעת לומר בורא פרי הגפן ונזכר שהוא שכר או מים וסיים שהכל יצא.

11 מ"א שם

א אף את"ל דדעת הרמב"ם כמ"ש הכ"מ, מכל מקום יש לנו לילך אחר רוב הפוסקים, וכמעט כולם הסכמימו דלא אזלינן בתר דעתו ... וכן יש להורות.

12 שוע"ר סי' תפט

כ אם בירך על דעת לספור ארבעה ימים לעומר שהוא סבור שהיום יום רביעי ולאחר שגמר הברכה נזכר שהיום יום חמישי אין צריך לחזור ולברך אלא סופר מיד חמשה על סמך הברכה שבירך כבר אף על פי שהברכה היתה על דעת יום רביעי אין בכך כלום לפי שדברים שבלב אינן דברים לענין זה כמו שנתבאר בסי' ר"ט.

כא אם היה עומד ביום רביעי ובירך על דעת לספור ארבעה וטעה בדיבורו וספר חמשה צריך לחזור ולספור ארבעה, כיון שיצא שקר מפיו, שהיום יום רביעי הוא והוא ספר חמשה בפיו, אף שהיה במחשבתו ארבעה אין זה כלום, שמצות הספירה היא בפה.